

Obetaven začetek?

V okviru prizadevanj za doseg globalne zakonske zaščite slovenske narodne manjšine v Italiji moramo ta teden beležiti dva pomembna dogodki. V sredo, 17. t. m., je v Rimu ponovno zasedala senatna komisija za ustavne zadeve in poslušala prva izvajanja poročevalca, demokristjanskega senatorja Vernaschija o vsebini zakonskih predlogov za zaščito naše manjšine, ki so jih bili vložili socialisti, komunisti in Slovenska skupnost.

Iz daljše izjave, ki jo je poročevalec ob sklepu seje dal dopisniku »Radia Trst« Stojanu Spetiču najprej izhaja, da je senator dober poznavalec manjšinskih vprašanj. V svojem poročilu je ugotovil, da je vprašanje zakonske zaščite slovenske manjšine politično dozorelo, pri čemer se je skliceval na posebni statut Londonskega sporazuma, na preambulo in 8. člen osimskega sporazuma in na 3. in 6. člen republiške ustave. Dejal je, da bi morala biti slovenščina drugi uradni jezik na območjih, kjer živijo pripadniki manjšine, omenil slovensko šolstvo, ki bi ga moral koordinirati višji deželni nadzornik, se dotaknil problematike slovenske kulture, ki ji je treba zagotoviti primerna finančna sredstva, ter opozoril na vprašanje gospodarskega načrtovanja, ki ga je treba tako urediti, da se prepreči »izkoreninjenje manjšinskih skupnosti«. Končno je senator Vernaschi omenil problem toponomastike ter vrnitve priimkov in imen v izvorno obliko. Zanimivo je tudi, da se je Vernaschi zavzel za enako raven zaščite manjšine v vseh treh pokrajinah dežele.

Priznati je treba, da je šlo za poštena izvajanja, ki so v skladu v stališči, zahtevami in pričakovanji naše manjšine. Zato bo zanimivo, kako bo isti poročevalec ocenil vsebino demokristjanskega zakonskega predloga, ki ga do te seje še ni proučil, ker še ni bil v senatu natisnjen.

Drugi pomembni dogodek v tem tednu pa gotovo predstavlja pogovor, ki ga je imelo odposlanstvo Kulturnega društva »Igo Gruden« iz Nabrežine s predsednikom že omenjene senatne komisije Antoninom Murmuro. Do pogovora je prišlo na željo samega predsednika in sta mu prisostvovali tudi senatorja Vernaschi in Jelka Grbec. V delegaciji iz Nabrežine so bili društveni predsednik Nevenko Gruden, tajnika prof. Marinka Terčon in Bojan Brezigar, ki so obrazložili temeljne zahteve manjšine v zvezi z njeno celovito zakonsko zaščito ter na koncu orisali društveno delovanje in glavne značilnosti devinsko-nabrežinske občine. Predsedniku Murmuri so poklonili izvod Italijansko-slovenskega

dalje na 7. strani ■

Kakšen terorizem bi hoteli?

V Veroni se odvija proces proti skupini teroristov, ki so obtoženi, da so ugrabili ameriškega generala Doziera, poveljnika severnoatlantskih sil v Italiji. Večina glavnih obtožencev vse priznava in posamezni obtoženci obširno opisujejo, kako so izpeljali svojo teroristično akcijo. Vse skupaj je bilo v resnici mnogo bolj preprosto in veliko lažje, kot bi si lahko človek predstavljal spričo važnosti poveljnika severnoatlantskih sil. Očitno so severnoatlantske in ameriške komande v Italiji, kot že prej v Nemčiji, podcenjevale pojav terorizma in ga pojmovala samo kot »notranjepolitično« zadevo teh dveh držav, ki se njih ne tiče. Zdaj po ugrabitvi generala Doziera vedo eno več, kot se pravi. Ali pa tudi ne, ker je znano, da je uradne ameriške kroge zelo težko prepričati, da bi spremenili mišljenje o kaki politični zadevi. Nov dokaz za to je tudi njihovo stališče v dogajanju v Salvadoru in v nekaterih drugih srednjeameriških državah.

Na procesu v Veroni do tega trenutka tudi še ni bilo pojasnjeno, kako so lahko teroristi dvakrat neopaženo prišli mimo ameriške straže pred hišo, kjer je stanoval Dozier, drugič celo s precej velikim zabojem, v katerem se je tiste hipe nahajal vrhovni poveljnik severnoatlantskih sil v Italiji. Včasih so Američani, tako na visokih kot na nizkih mestih, le malo preveč zaupljivi, da ne rečemo naivni. To seveda ni v prid zaupanju, ki bi ga morali imeti Evropejci v učinkovitost in uspešnost ameriških vojaških jamstev Evropi.

Toda bolj nas tokrat zanima nekaj drugega, namreč stališče, ki ga zavzemajo nekateri italijanski listi in krogi do pojava skesanih teroristov. Te besede nismo dali v navednice, kot jih navadno postavljajo italijanski listi, ker verjamemo v možnost, da se tudi teroristi in celo najbolj zloglasni teroristi pokesajo svojih dejanj. Nekateri listi, kot npr. »Il Giornale nuovo« in socialistični »Avanti« samo z ironijo pišejo o »skesancih«, se norčujejo iz njih in vidijo v njih še posebej zaničevanja vredno sorto hudodelcev, ki so propadli do take mere, da »izdajajo« svoje pajdaše. O teroristu Savasti, ki je bil Dozierov »ječar« in ga je »zasliševal«, čeprav je komaj spravljal skupaj par angleških besed, pišejo s popolnim prezirom, ker se je »skesal« in priznava, čeprav je mnogokrat dokazal, da ni ravno plašljivec, medtem ko ne zapišejo žal besede o Galinariju, ki je okrutno in zahrbtno umoril ugrabljenega Alda Mora.

Skesani teroristi verjetno kvarijo predstave o učinkovitem, trdem, bojevitim italijanskem človeku, predstavo, ki sta jo tako hudo postavila na laž fašizem in italijanska državna nogometna reprezentanca. Vsaj teroristi naj bi bili vztrajali, po tem mišljenju, v svoji trdoti in okrutnosti, da bi dokazali svetu, da so Italijani napravljeni iz prav takšnega testa, kot recimo, Nemci, Angleži ali Rusi. Toda zdaj so se izkazali kot »pravi« Italijani še teroristi. »Tudi oni so klavrne figure!« ali tako

dalje na 2. strani ■

Pred kongresom Zveze komunistov Jugoslavije

V Beogradu je te dni zasedal centralni komite Zveze komunistov Jugoslavije. Poročilo o delovanju Zveze komunistov od zadnjega kongresa do danes je prebral Stane Dolanc. Ta je med drugim dejal, da bo 12. kongres Zveze komunistov Jugoslavije, ki bo v prihodnjih mesecih, prvič po zmagi revolucije in ustanovitvi socialistične Jugoslavije potekal v odsotnosti Josipa Broza Tita in Edvarda Kardelja. Po Titovi smrti, je nadaljeval Dolanc, je sicer nastala praznina, toda ta praznina ni povzročila kriznih socialnih trenj ali pretresov in ni ter ne bo povzročila niti najmanjše spremembe osnovne politične usmeritve na notranjem in zunanem področju. Zato tudi pravimo, je naglasil Stane Dolanc, da ni nikakršnega potitovskega obdobja, temveč se nadaljuje politika, ki sta jo ustvar-

jala Tito in Kardelj s centralnim komitejem in Zvezo komunistov Jugoslavije.

V svojem poročilu se je Stane Dolanc dotaknil aktualnih notranjepolitičnih in mednarodnih vprašanj, kot so samoupravljanje, dogodki na Kosovu, težave v gospodarstvu, nevrščenost ter razne krize v mednarodnem delavskem gibanju. Dolanc je naglasil, da ostaneta samoupravljanje in nevrščenost temelja jugoslovanske politike. Prihodnost ne pripada niti državi niti partiji, temveč svobodnim združenjem samoupravljalcev — je dejal Dolanc. Naše izkušnje dokazujejo, da samoupravljanje poraja novo demokracijo, prepričani pa smo, da ni socializma brez demokracije in da ni resnične demokracije brez samoupravljanja. O položaju na Kosovu je Do-

dalje na 2 strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 21. marca, ob: 8.00 Poročila; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rujanu; 10.30 Nediški zvon; 11.00 Mladinski oder: Otroci umetnosti: »Cesar Franck«; 11.30 Nabožna glasba; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.40 Sport in glasba ter prenosi z naših kulturnih prireditiv; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 22. marca, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Gospodarska problematika pri nas in v svetu; 8.45 Glasbene skice; 9.30 Alternativna prehrana; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Beležka; 12.00 Kulturni dogodki — Kako ti je ime? 13.00 Poročila; 13.20 Zborovska glasba; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek; 14.30 Roman v nadaljevanjih: Prežihov Voranc: »Doberdob«; 15.00 Glasbeni pingpong; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Altistka Marta Valetič v našem studiu; 18.00 Računalnik v službi človeka; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 23. marca, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Domači obrazi; 8.45 Glasbene skice; 9.30 Manjka jim samo Oddaja za otroški vrtec; 11.30 Izbrani listi; 12.00 beseda; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Kulturno pismo — Beležka; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Odraslim prepovedano; 14.55 Naš jezik; 15.00 Postni govor; 16.00 Pripoved partizanskega časnikarja; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Z besedo o glasbeni umetnosti; 18.00 »Improvizacija v b-molu«, radijska igra; 18.45 Priljubljeni motivi; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 24. marca, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Slovensko planinstvo na Tržaškem od začetkov do danes; 8.45 Glasbene skice; 9.30 Alternativna prehrana; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.45 Oddaja za 1. stopnjo osnovne šole — Literarni listi; 12.00 Pod Matajurjan, posebnosti in omika Nadiških dolin — Beležka; 13.00 Poročila; 13.20 Deželni zbor na letošnji reviji »Primorska poje«; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: S knjižne police; 14.30 Roman v nadaljevanjih: Prežihov Voranc: »Doberdob«; 15.00 Ameriški gledališki musical; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mladi izvajalci: pianistka Silvia Zazzaro, gojenka goriške Glasbene matice; 18.00 Slovenska literatura v Italiji; 18.40 Iz beležke Miroslava Košute; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 25. marca, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Doma in na tujem; 8.45 Glasbene skice; 9.30 Psihološki utrinki; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.45 Oddaja za 2. stopnjo osnovne šole — Izbrani listi; 12.00 Od Milj do Devina — Beležka; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Mladi pred mikrofonom; 14.55 Naš jezik; 15.00 Jugoslovanski izvajalci; 16.00 Primorska duhovščina pod fašizmom; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Četrtova srečanja; 18.30 Sodobne slovenske novele; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 26. marca, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Tri slovenske sestre: 130 let Družbe sv. Mohorja; 8.45 Glasbene skice; 9.30 Svet se vrtil počasi; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.00 Oddaja za srednjo šolo; 11.30 Literarni listi; 12.00 Na goriškem valu — Beležka; 13.00 Poročila; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: Kje je napaka?; 14.30 Roman v nadaljevanjih: Prežihov Voranc: »Doberdob«; 15.00 Postni govor; 15.15 Odrtgana kulisa; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba: Glasbeni popoldnevi v repentabski cerkvi; 18.00 Kulturni dogodki; 18.40 Kako ti je ime? 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 27. marca, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Tudi starost je lahko lepa; 8.45 Glasbene skice; 9.30 Fleši mimogrede...; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Izbrani listi; 12.00 »Bom naredu st'zdice, čier so včas'b'le« — glasnik Kanalske doline — Beležka; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Mladi pisci; 14.55 Naš jezik; 15.00 Začnimo s črko »A«; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Med dvema ognjema — kviz oddaja s sodelovanjem slovenskih goriških in tržaških višjih srednjih šol; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« ■ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ■ Odgovorni urednik: Drago Legiša ■ Tiska tiskarna Graphart Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 772151

Kakšen terorizem bi hoteli?

■ nadaljevanje s 1. strani

nekako je zapisal glavni urednik nekega italijanskega dnevnika.

Toda nam se zdi, da ta zamera nikakor ni upravičena. Čeprav se lahko vzbudi dvom v iskrenost tega ali onega skesanca, je vendar neskončno bolje, da odvrže svojo masko brezsrčnega okrutneža in krvoloka, bitja brez srca, ki ni več sposobno človeških čustev, in da pokaže svojo resnično človeško naravo, vsaj ko je rešen paranoične psihoze in histerije svojega terorističnega kolektiva in ko se znajde iz oči v oči s svojo osebno odgovornostjo. Prepričani smo, da je marsikateri aretirani terorist že obupno težko prenašal to svojo odgovornost, občutek, da pripada tolpi poklicnih morilcev, roparjev in izsiljevalcev, in si je podzavestno želel, da bi se ta mora zanj čimprej končala. Zdaj so obtoženci, a so vendarle spet ljudje, ne pošas-

sti. Zdaj lahko spet pogledajo v obraz drugim ljudem, sicer osramočeni, a v zavesti, da so spet ljudje kot vsi drugi, ne več pošasti, za kakršne so hoteli veljati. In javnost bi si morala ob tem oddahnuti. S takimi skesanci je podoba italijanskega človeka in italijanske družbe samo potrdila svoje humanistične tradicije, ne pa si jih pokvarila.

Pred kongresom...

■ nadaljevanje s 1. strani

lanc poudaril, da se je treba boriti proti sovražnim dejavnostim predvsem s političnimi sredstvi in da prihajajo administrativni ukrepi v poštev le tedaj, ko grozi nevarnost ustavnemu redu. Zvezo komunistov Jugoslavije zaskrbljuje napetost med velesilama, saj je s tem ogrožen mir na svetu in so hromljena prizadevanja za dialog med Vzhodom in Zahodom ter med Severom in Jugom. Na koncu je Dolanc govoril o odnosih med komunističnimi in delavskimi strankami in se v tej zvezi zavzel za enakopravnost, za nevmešavanje ter za pravico vsake partije, da v skladu s pričakovanji in željami lastnega ljudstva določi lastno pot v socializem.

FILM O MATERI TEREZIJU

Beograjska »Politika« je pred dnevi objavila vest, da se v Jugoslaviji zaključujejo snemanja filma o življenju matere Terezije iz Kalkute, Nobelove nagrajenke za mir leta 1979. Film proizvajata Jadran Film iz Zagreba in podjetje Clara film iz Rima. Zadnje zunanje posnetke so opravili ob Ohridskem jezeru.

Italija - ZDA

Avstrijski zunanji minister Pahr je v Washingtonu izjavil, da je libijski voditelj polkovnik Gedafi voljan obiskati ZDA in se pogovarjati o vseh problemih, ki zanimajo Libijo in Združene države. Avstrijski zunanji minister je prispel v Washington konec prejšnjega tedna, kjer je poročal namestniku ameriškega zunanjega ministra Stoesslu o želji, ki jo je bil Gedafi izrazil med svojim nedavnim obiskom na Dunaju.

Ameriško zunanje ministrstvo je že pojasnilo, da je polkovnik Gedafi dobro seznanjen s pogoji, ki jih Združene države postavljajo za pričetek pogovorov med obema državama.

Obletnica Morove ugrabitve

Pred štirimi leti so rdeči brigadisti ugrabili v Rimu poslanca Alda Mora, predsednika krščanske demokracije. Teroristi so tedaj izvedli pravi pokol, saj so pod njihovi streli padli vsi člani njegove osebne straže. Na pobudo osrednjega vodstva krščanske demokracije je bila v torek v cerkvi svetega Petra in Pavla v Rimu maša zadušnica, ki so se je udeležili najvidnejši predstavniki krščanske demokracije. Prisotni so bili predsednik senata Fanfani, strankin tajnik Piccoli, strankin predsednik Forlani in številni krščanskodemokratski poslanci ter senatorji.

Po maši je strankin tajnik Piccoli položil venec pred obeležje v ulici Fani, kjer so rdeči brigadisti bili ugrabili Alda Mora. Strankin predsednik Forlani pa je položil venec v ulici Caetani, kjer so rdeči brigadisti pustili truplo pokojnega italijanskega državnika.

APRILA KONGRES ZVEZE KOMUNISTOV SLOVENIJE

Iz Ljubljane prihaja vest, da se bo 15. aprila pričel v slovenski prestolnici deveti kongres Zveze komunistov Slovenije. Kongres bo trajal tri dni. Šlo bo za prvi kongres Zveze komunistov na republiški ravni, v pričakovanju kongresa Zveze komunistov Jugoslavije, ki bo letos.

Izredno stanje v Nikaragvi

Sandinistična vlada Nikaragve je proglasila izredno stanje po celotnem državnem ozemlju. Izredno stanje bo trajalo 30 dni in bo lahko podaljšano, če se bo to izkazalo, za potrebno. Član sandinistične vlade Saavedra je izjavil, da so ta ukrep sprejeli zaradi nevarnosti notranjih in zunanjih napadov. Za časa izrednega stanja so prekinjene civilne svoboščine in ustavna jamstva. Vest o tem izrednem ukrepu so objavili le nekaj ur potem, ko so gverilci,

ki se borijo proti sedanji sandinistični vladi, vrgli v zrak nekaj mostov na severu države, in s tem povzročili velike težave cestnemu prevozu. Še prej pa je vlada zaprla zasebno radijsko postajo katoliške Cerkve, češ da je ta postaja delovala na način, ki ni bil v skladu z zakoni o sredstvih množičnega obveščanja. Dejansko so radijsko postajo zaprli, ker je objavila vest o atentatih na mostove, še preden je notranje ministrstvo izdalo uradno poročilo.

Ne tepite otrok!

Uredništvo Knjižic na Rakovniku v Ljubljani je izdalo novo knjižico, ki ima naslov »Vzgjajmo z ljubeznijo, razumom, vero«. To je izredno dragocena knjižica, kajti otroci, katere nas uči vzgajati, so naše najdražje in najbolj dragoceno, največ, kar imamo. In to velja posebno za njihove starše. Mnogi starši se ne zavedajo, kaj imajo v svojih otrokih — da imajo v njih svojo srečo, da pa je tudi sreča otrok zdaj in pozneje v življenju odvisna od njih.

Knjižico, ki prikazuje na ovitku lepo fotografijo mlade družine, očeta, mater in otročka, je napisal Tone Ciglar. Ima navadni format in obseg rakovniških knjižic, 64 strani, a v njej je toliko znanja in modrosti o otroški in mladinski vzgoji kakor v debelih bukvah ali še več.

Naj navedemo iz drobne knjige samo nekaj značilnih odlomkov, ki bodo najbolj pokazali njene odlike. Tako npr. avtor piše glede kazni: »Danes je silno veliko nasilje nad otroki, celo najmanjšimi. Ne gre samo za fizično nasilje v obliki telesne kazni. Nasilje je tudi prepuščati otroka samemu sebi ali neodgovornim ljudem. Potem pa fizično nasilje. Kot da bi s silo in prisilo bilo mogoče v vzgoji narediti kaj pozitivnega in velikega! Ljubezen je edina »prisila«, ki je dovoljena, ker je tudi najbolj dobrohotna in dostojna otrok in tistih, ki jih vzgajajo. Vsekakor se je lažje jeziti kakor se obvladovati in biti potrpežljiv. Jeza daje videz zavzetosti, pa je vendar izraz nemoči. Kazen v navalu jeze, ko niste zmožni trezne presoje, je največkrat krivična. Če bi se poskušali umiriti, vsaj malo presoditi položaj in se obvladati, bi odpadla marsikatera kazen in se vam ne bi bilo treba tako globoko ponižati, da bi vas bilo sram pred lastnimi otroki ...«

In malo naprej piše avtor: »Vedno bi bilo dobro pomniti, da sila napako kaznuje, vendar je ne odpravi. Če pa kazen ni zdravilna, vzgojna, je nesmiselna in bolj škoduje kot koristi in je nimate pravice uporabiti. Vzgoja ne sme biti stroga, pač pa pravična in odločna. Ni nasilna, pa vendar vsakdo ve, kaj mora storiti in kaj ne, kaj je storil prav in kaj narobe! Otrok mora vedeti, kaj in kako. Vendar ne smete nikdar posegati v otrokovo življenje na račun njegove osebnosti. Kazen ni poniževanje, zlorabljanje. Tudi vaš otrok je osebnost. Kazen mora biti prej spoštovanje osebnosti, nikdar nasilje nad osebnostjo. Svojega otroka cenite tako, da mu boste resnično hoteli dobro, najboljše. In če ne cenite svojega otroka, koga potem cenite? Ta odgovorna zahtevnost v spoštovanju vas bo obvarovala, da vaša vzgoja ne bo stroga, celo prestroga, kajti ob taki vzgoji otrok nikdar ne odraste, se ne osamosvoji, je vedno duhovni nedonošenček. Če je vzgoja povsem nepopustljiva, otrok odrasča v človeka brez moralnih norm. Vzgoja pa pomeni prav postaviti zahteve! Življenje je namreč dolžnost, morebiti predvsem dolžnost.«

Knjižica potem govori tudi o mnogih drugih platih in problemih vzgoje, tudi o vzgoji k vernosti.

Zgodovina terorizma

Med nešteti zgodovinskimi knjigami, ki so izšle v zadnjih letih v Italiji in v drugih evropskih državah ali v Ameriki, pogrešamo knjigo o zgodovini terorizma oziroma terorja v modernem času. Pojma terorizem in teror nista istovetna, ker pod terorizmom razumemo teror, ki ga uganjajo kake manjše, navadno ilegalne skupine, ki skušajo na ta način vsiliti širšim skupnostim, npr. tudi celim narodom in državam svojo voljo in svojo oblast, kot je to primer rdečega in črnega terorizma v Italiji ali v Nemčiji. Pod terorjem pa je navadno mišljen teror, ki ga uganjajo razni diktatorski in totalitarni režimi nad ljudstvom oziroma nad tistimi, ki se upirajo njihovi oblasti ali ki so samo osumljeni takega upiranja, kot je bilo to npr. v Hitlerjevi Nemčiji ali Stalinovi Rusiji. Teror ostane seveda teror, neglede na to, kdo se ga poslužuje in v kake namene, vendar se razlikujejo obseg in metode terorja. Medtem ko je teror s strani manjšinskih ilegalnih skupin v vsakem primeru označen za takega in obsojen od oblasti in javnosti, pa zadobi režimski teror skoro vedno legalni značaj, je sankcioniran od pravosodja in zakonov in zato ni deležen javne obsodbe, vsaj ne v državi, v kateri se uveljavlja. Tako je bil npr. strašni teror v nacistični Nemčiji in v Stalinovi Rusiji del pravosodnega sistema in zato tudi potem, ko sta bila sistema, ki sta ju vzpostavila ta dva diktatorja, odpravljena oziroma — v sovjetskem primeru — omiljena, ni nihče odgovarjal za prej izvajani teror. Samo določeno število nacističnih voditeljev je bilo zaradi tega obsojenih pred zavezniškimi sodišči zaradi svojih terorističnih dejanj in metod. Nacističnih sodnikov in rabljev ni nihče klical na odgovornost, ker so pač legalno izvajali svoj teror, držeč se nacističnih zakonov; tudi tisti, ki so tero-

rizirali narode v Sovjetski zvezi v Stalinovem času, uprizarjali zrežirane procese in ustanovili gulage, niso bili nikoli obsojeni zaradi tega, niti sodno niti moralno. Vsa krivda je padla na mrtvega Stalina.

Legalni in ilegalni teror sicer nista sama pojava moderne časa; vedno sta bila navzoča v zgodovini človeštva, npr. tudi v zgodovini rimskega imperija. Teror je bil izvajan nad kristjani v rimskem imperiju do Konstantina Velikega. V srednjem veku so v nekaterih krščanskih državah in tudi na Kranjskem izvajali teror nad Judi, dozdevnimi čarovnicami, kmečkimi in drugimi uporniki in raznimi takoimenovanimi krivoverci. Toda nove, množične in strahotne oblike je zadobil teror v moderni dobi. Pojavil se je z nastankom totalitarnih ideologij. Kjer so te zmagale, so uvedle legalni teror; kjer so morale v ilegalno, so sprožile ilegalni teror; razdvijal pa se je posebno v državljanskih vojnah.

Danes je legalni in ilegalni teror, v oblikah državnega terorja in ilegalnega terorizma, razpasen po vsem svetu. Postal je prava kuga in manija. Vedno bolj se zdi, da se je z njim začela doba nove barbarške dobe na Zemlji. Ljudje so prestrašeni; zastrašeni so celi narodi. Imajo vtis, da je postal teror že nekaj nujnega, neizogibnega, del normalnega življenja našega časa. Vsak dan beremo in slišimo v poročilih o množičnih pokolih iz terorističnih namer, o gulagih, o umorih in pokolih, ki jih izvajajo ilegalni teroristi, pa tudi o terorističnih procesih in obsodbah, o po krivici zaprtih na dolga leta ječe zaradi kakšnega članka ali intervjuja, o ljudeh, pisateljih, politikih in drugih, ki so za cela desetletja obsojeni na molk.

Teror, legalni in ilegalni, je postal in postaja še vse bolj značilnost našega časa,

■ dalje na 7. strani

Odzivi na izjave Brežnjeva

Negativen odziv ameriškega predsednika Reagana na izjave sovjetskega voditelja Brežnjeva ob odprtju kongresa sovjetskih sindikatov. Brežnjeva je napovedal enostransko zamrznitev postavljanja novih raket SS 20 na evropskem delu sovjetskega ozemlja v pričakovanju ustreznega dogovora z Američani in izrazil pripravljenost na umik določenega števila že nastavljenih raket, ko bi prišlo do dogovora o dvostranski zamrznitvi nastavljanja jedrskih srednjedometnih raket na evropskem prizorišču. Takoj zatem pa je pristavil, da bo enostranska zamrznitev veljala le do prvih konkretnih ameriških priprav na namestitev že načrtovanih novih raket takoimenovanih evroizstrelkov. Če bi Američani in članice atlantske zveze sklenile uresničiti omenjeni načrt (prva dela so predvidena že za prihodnje leto), bo pa SZ prevzela primerne protiukrepe. Zahodni izvedenci menijo, da gre za grožnjo, ki napoveduje postavitev raket v Sibiriji in morda na Kubi, ki bi neposredno ogrožale ameriško ozemlje.

Ameriški predsednik Reagan je izjavil, da predlog Brežnjeva dejansko ne

zmanjšuje sedanje sovjetske premoči, zaradi česar se je zahodno zavezništvo odločilo za postavitev novih raket. Sovjetska zveza razpolaga na evropskem ozemlju s tristo večkoničnimi raketami srednjega dometa, medtem ko na atlantski strani ni niti enega izstrelka, ki bi lahko s kopnega zadel sovjetsko ozemlje. Sovjetske srednjedometne rakete so poleg tega premične, zaradi česar njihov umik ali njihova razmestitev izven evropskega predela Sovjetske zveze ne zmanjšuje sovjetske strateške moči na jedrskem področju. Reagan je ponovno predlagal takoimenovano ničelno izbiro. Američani ne bi postavili nobene nove rakete srednjega dometa na evropskem ozemlju, če se Sovjeti obvežejo, da uničijo svoje srednjedometne izstrelke, ki so jih že postavili. Glasnik ameriškega predsednika Speakes je dejal, da predstavlja predlog Brežnjeva propagandni poskus razbitja atlantske vzajemnosti. Sovjetski predlog dejansko ne predstavlja enostranske odpovedi, saj ga pogojujejo z odpovedjo vsakršne praktične priprave na namestitev evroizstrelkov. Priprave pa bi se morale začeti še pred koncem leta.

Pevskim revijam na rob

Prejšnjo soboto se je v gledališču »F. Prešeren« v Boljuncu začela letošnja revija »Primorska poje 1982«. Sobotni nastop je bil posvečen spominu na skladatelja Frana Venturinija, čigar 100-letnico rojstva in 30-letnico smrti obhajamo letos. Zato so zbori, ki so peli na sobotni reviji, zapeli po eno ali dve Venturinijevi pesmi. Po pozdravu je nekaj besed o skladatelju spregovoril predstavnik Zveze slovenskih kulturnih društev Mirko Kapelj. Za njim je za Združenje pevskih zborov Primorske spregovoril Rudi Šimac.

Začela se je torej trinajsta »Primorska poje«, ki se je v nekaj letih razvila v eno najbolj množičnih slovenskih pevskih manifestacij. Letos bo 130 zborov pelo v dvanajstih krajih v Italiji in onstran meje. Za naše zборе pa ta revija, podobno kot »Cecilijanka« v Gorici in »Revija cerkvenih pevskih zborov« v Trstu, predstavlja skoraj obvezno prilžnost za nastop.

Če pogledamo na naše zamejske razmere, lahko rečemo, da so tudi take spodbude, kot so pevske revije, nedvomno veliko pripomogle, da je zborovsko petje danes tako razširjeno, kot verjetno ni bilo od časov izpred prve svetovne vojne. Dovolj je, da pomislimo na število zborov, ki iz leta v leto raste. Množi pa se tudi število pevcev v že obstoječih zborih. Zborovsko petje je začelo zanimati mlade in to je tudi rešilo tiste pevske sestoje, ki brez pomladitve pojejo že cela desetletja. Toda četudi število pevcev raste, četudi imamo veliko dobrih dirigentov, je raven naših pevskih zborov sorazmerno precej nizka. A če bo delo napredovalo tako, kot kaže v zad-

njih letih, se bo tudi v tem pogledu spremenilo na boljše.

Tu bi želeli spregovoriti o tem, kaj lahko pridobi človek, ki se ukvarja z zborovskim petjem. V mislih imamo vse vrste pevskih zborov in pevce vseh starosti. Katero vrednote lahko nudi pevski zbor vsakomur, ki pri njem sodeluje?

Najprej je nedvomno res, da je zbor skupnost ljudi, ki mora povezano živeti, doživljati povezano lepe, a tudi žalostne trenutke. Zato je nujno, da je pevski zbor tudi »družba«, skupnost, v kateri se počuti dobro, si sproščen, se ne čutiš ogroženega. Skupnost prijateljev, med katerimi vlada prijateljsko ozračje. Njihova srečanja pa se ne imenujejo čajanke ali kaj podobnega, ampak vaje in zato sožitje v zboru zahteva nekaj odgovornosti, ki pa navadno ne teži pevcev, ampak jih spodbuja. Še posebno, ker vedo, da je zahajanje k »pevskim prijateljem« povezano tudi z veselimi trenutki: s prijateljskim pogovorom, smehom, nastopi v domači vasi in okolici, pa tudi drugje, torej s potovanji, družabnostjo ob kozarcu vina, s harmoniko, z veselo pesmijo.

Da se v pevski zbor zbere osem ali štirideset in več ljudi, pa je nujno potrebna tudi določena mera veselja do petja. Če tega ne bi bilo, ne bi bil, mislim, nihče pripravljen tudi kaj žrtvovati za uspeh zbora, v katerem poje. Kako lepo je, recimo, poslušati tiste, ki pojejo s srcem, kot pravimo. Kajti pesem zaživi samo zato, ker ji pevec in posredno pevovodja vdihneta dušo. Pevec se takrat, ko poje, spremeni v ustvarjalca, ne v poustvarjalca, ker mora

pesem vsakokrat na novo zapeti, ji vsakokrat dati njeno izrazno moč, njen smisel, njeno umetniško vrednost. Pesem mora zaživeti, mora doseči svoj namen, mora pevcu in poslušalcu nekaj povedati. Kdor ima veselje do petja, to ve in čeprav s starim, skrhanim glasom bo pesmi dal to, kar ji mora dati, ker pač to sebi čuti.

S temi stavki, ki govorijo o veselju do petja, pa smo tudi že nakazali še drugo vlogo, ki jo ima petje v pevskem zboru. To je kulturna vloga ali naloga. Pevci, ki so pod fašizmom peli v cerkvenih pevskih zborih, so velikokrat s to svojo dejavnostjo dokazovali predvsem svojo narodnostno pripadnost, poleg ljubezni do petja, ki so jo podedovali od prejšnjih rodov. Tudi danes je ta narodnostni pomen v večji ali manjši meri navzoč v naših zborih. Pevski zbor pa opravlja tudi izredno kulturno in izobraževalno delo. Pevec se seznanja z glasbo. Ni več samo pasiven poslušalec, ki sprejema, ampak je akter, glasbo ustvarja. Torej ga ta plemeniti tudi z delom,

Seminar za športne delavce

Na pobudo Zveze telesnokulturnih organizacij Slovenije in v organizaciji Združenja slovenskih športnih društev v Italiji ter koroške Slovenske športne zveze, bo v soboto, 20. in v nedeljo 21. marca, v slovenskem Dijaškem domu v Trstu seminar za športne delavce zamejskih športnih društev iz Tržaške, Goriške in Koroške.

Seminar nosi naslov »Managerstvo v sodobnem športu«.

Program predavanj:

SOBOTA, 20. ob 15:00: »Narodnostni trenutek pri vodenju slovenskega športnega društva« — predava dr. Odo KALAN;

ob 17:00: »Gospodarski pristop pri vodenju društva — okroglo mizo vodi Franko VITEZ;

NEDELJA, 21. ob 9:00: »Organizacija vrhunskih prireditev ter športnih manifestacij« — predava Zoran NAPRUDNIK;

ob 11:00: »Osvetlitev lika sodobnega managerja ter ostalih funkcij v društvenem odboru« — predavata Zoran NAPRUDNIK in prof. Ivan PETERLIN.

ljubeznijo, razumom, ki jih je vložil vanjo. Glasba, kot vsaka umetnost, plemeniti človeka. Taka, ki jo ustvarjaš v družbi z drugimi, pa je še posebno važna za posameznikovo srčno in tudi razumsko obogatitev.

Važno je torej, da naši zbori pojejo in čim boljše pojejo, ker to pomeni, da še ustvarjamo, da imamo še marsikaj povedati, da smo živi in rastemo. Narod mora razvijati svojo kulturo, če hoče obstajati! Zborovsko petje pa lahko prav gotovo izvrstno vrši to svoje poslanstvo, ki se ga mogoče vsi zavedamo, premalo pa o njem razmišljamo.

Napisalj smo te misli prav zato, da bi o poslanstvu, vlogi in pomenu pevskih zborov razmišljali vsi; predvsem pa pevovodje in pevci sami. To je nujno, če hočemo, da bo zborovsko petje tu pri nas rastlo, kot si vsi želimo. Tak premišljen in ne zgolj emotiven pristop do petja pa bo nedvomno zboljšal tudi razpoloženje na vajah in pred in po njih.

Marko T.

PROSTOR MLADIH

Skavtska vzgoja k narodni zavednosti

Peta številka skavtskega glasila »Jambor« se začne z uvodnikom pod naslovom »Pomembne obletnice«, v katerem Krotki Bivol spominja na osem skrbno pripravljenih skavtskih razstav, na Opčinah, v Nabrežini, v Mačkoljah, na Proseku, v Rojanu, pri Sv. Ivanu, pri Sv. Jakobu in v Škednju, ki so imele lep odmev v javnosti in v sredstvih množičnega obveščanja. Potem pa nadaljuje: »Nihče, še posebno ne mladinska organizacija, ne more živeti le od spominov«. Ne more se ustaviti in hoditi po enih in istih tirnicah; pa čeprav so se izkazale v preteklosti kot uspešne in bogate. Ko spoznavamo preteklo delo skavtizma pri nas, spoznavamo luči in sence. Spoznavamo nekdanje potrebe in sedanje okoliščine. Upati je, da se bomo iz vseh teh raziskav nekaj naučili za svojo sedanost in za svojo prihodnost«.

»Vse pa se vendar ne spreminja in prilagaja — nadaljuje uvodnik. Skavtizem je vzgojna metoda. Sredstva se spreminjajo, cilji in tudi nekatere zunanje značilnosti pa ostajajo nespremenjeni: pomagati mlademu človeku, da se razvija in vzgaja v popolno osebnost, zvesto svoji krajevni in narodni skupnosti, osmišljeno z žarom evangelija, odprto do sočloveka in pripravljeno na krepko delo za izboljšanje sveta. Vse to je povezano s skrbjo za telesno zdravje, z ljubeznijo do narave, preprostim slogom življenja, opti-

mizmom«. Potem omenja razne obletnice skavtskega gibanja, domače in splošne.

Martina je zaključila v tej številki svojo črtico »Spreobrnjenjek«. Veverica piše o filateliji in filatelističnemu duhu med skavti. Medtem ko preveva svetobolje črtico ali bolje rečeno razmišljanje pod naslovom »Mora v srcu biva«, pa je zelo vedro in prijetno napisana zgodbica o ježku in hruški, ki jo je podpisal Čriček. O bližnjem svetovnem nogometnem prvenstvu piše Delavni Gams in skuša napraviti nekaj prognoz o izidu. Isti predstavlja najboljše športnike leta 1981.

Zanimivo branje predstavlja članek Vesele Veverice »Moj prispevek k pogovoru o veri«.

Ze v tej številki odgovarjajo Veseli Veverici Visoki »Jastreb in prijatelji«.

Zelo dober in pretehtan je članek Marije »o narodnosti v dobi voljev«, to je v otroški dobi, kjer pravi med drugim: »Narodna zavest se pri otroku oblikuje postopoma, spreminja svoj pomen in vsebino. Pomembno pa je, da jo otrok doživlja v ravnovesju s svojimi potrebami. Kot odrasel človek jo bo potem občutil ne kot dolžnost, ampak kot neločljiv del lastne osebnosti«.

Tudi vsa ostala vsebina te številke je zanimiva in pestra. Stevilka je obilo ilustrirana. Revijica je jezikovno vedno boljša, skoro še brezhibna.

Akademija ob proslavi 20-letnice Katoliškega doma

Z uvodnim nastopom mladinskega zbor »Kekec« iz Gorice se je preteklo nedeljo začela slavnostna akademija ob proslavi 20-letnice Katoliškega doma; zadnji je nastopil mešani zbor L. Bratuž, ki ga je ustanovil prof. Mirko Filej, čigar 20-letnico smrti obhajamo prav tako letos. Prof. Filej je bil namreč eden izmed tistih številnih goriških Slovencev, ki si je veliko prizadeval, da bi imeli svoj kulturni hram; ob otvoritvi Katoliškega doma pa je pokojni profesor zadnjič nastopil s svojim zborom, saj je tri mesece zatem umrl.

Po nastopu zbor »Kekec«, ki ga je vodil Ivo Bolčina, je tajnik Katoliškega doma dr. Kazimir Humar v daljšem govoru orisal povojni dvig kulturnega življenja na Goriškem in prikazal pobude ter težave, ki so nastajale ob ideji za gradnjo tega doma. Podčrtal je, da je bila v takratnih časih zelo občutena lakota po kulturi in da so katoliški Slovenci napeli vse sile, da bi to vrzel zapolnili. Potem je podal pregled delovanja v Katoliškem domu v glavnih obrisih in omenil vse važnejše prireditve in pobude, ki so jih razna društva in sama ZSKP v teh dvajsetih letih izvedla. Katoliški dom je dobro opravil svojo vlogo in se uveljavil v našem mestu, ki se je v marsičem spremenilo, tudi v kulturnem in političnem smislu; časi se spreminjajo in mi z njimi. Danes vlada na Goriškem, v deželi in tudi v matični domovini nov duh, razmere so se izboljšale, kaže se večja odprtost tudi do slovenske manjšine, zato moramo z optimizmom gledati v prihodnost. Govornik je ob zaključku poudaril še zahtevo naše narodne skupnosti, da bi ta bila čimprej tudi zakonsko zaščiten. Sledili so pozdravi, ki jih je v imenu odbora Katoliškega doma izrekel Viktor Prašnik; posebej je pozdravil goriškega župana dr. Scarano, generalnega konzula SFRJ v Trstu Štefana Cigoja, pokrajinsko odbornico Marijo Ferletič, predsednika SSO dr. Damjana Paulina, predsednika SSK dr. Andreja Bratuža, sovodenjskega župana Vida Primožiča, števerjanskega župana Stanislava Klanjščka, predsednika ZSKD dr. Milka Renerja in Vinka Zaletela s Koroškega, predstavnike tiska in drugih kulturnih in političnih organizacij.

Zatem je nastopila glasbena skupina »Nova misel«, ki je ob spremljavi klavirja in dveh kitar podala dve pesmi. Sledili so pozdravi oblasti in gostov. Najprej je spregovoril goriški župan dr. Antonio Scarano, ki je poudaril pomen podobnih ju-

bilejev in podčrtal, kako je kulturna dediščina Slovencev povezana s krščanstvom in da je treba to identiteto ohraniti in vestno gojiti; svoj pozdrav je zaključil z nekaj besedami v slovenskem jeziku. Pokrajinska odbornica Marija Ferletič je izrekla čestitke v imenu te uprave in poklonila odboru Katoliškega doma srebrno plaketo v znak priznanja za tako plodno in vztrajno ustvarjalnost. Pozdrave in čestitke sta izrekla tudi predsednik SSO dr. Paulin in predsednik deželne SSK dr. Bratuž; zatem so bile prebrane čestitke, ki so jih poslali goriški kapitularni vikar mons. Ristits, škofov vikar iz Trsta mons. Škerl, deželni svetovalec dr. Drago Štoka in Slovenska Prosveta iz Trsta. Dr. Paulin je podelil posebno priznanje (zlato medaljo) g. Cirilu Kor-

šiču, dolgoletnemu in vestnemu upravitelju doma. Sledili so nastopi skupin, ki delujejo v okviru doma, in sicer volčiči in veverice, dekleta športnega združenja Olympia, skavti in skavtinje, moški zbor M. Filej pod vodstvom Zdravka Klanjščka; nastopil je tudi ansambel Lojzeta Hledeta, ki je imel svoj prvi nastop prav v Katoliškem domu pred petnajstimi leti in je v nedeljo obhajal svoj dvestoti nastop; akademijo je zaključil mešani zbor Lojze Bratuž, ki ga je vodil prof. Stanko Jericijo. Proslava je lepo uspela, saj je bila dokaz, da so skupine v tem domu zelo aktivne in da s svojim delom lahko veliko pripomorejo k dvigu našega prosvetnega življenja na Goriškem. Ob dvajsetletnici je odbor Katoliškega doma izdal brošuro, v kateri je opis vseh društev in skupin, ki imajo sedež v domu, in seznam vseh darovalcev; v atriju pa je bila razstava plakatov in slik o dvajsetletnem delovanju v Katoliškem domu.

Priznanje novogoriškemu predsedniku skupščine

Pretekli teden je bila v Novi Gorici svečana podelitev priznanja predsednika italijanske republike Pertinija predsedniku občinske skupščine Jožetu Sušmelju. Italijanski konzul v Kopru, Ludovico Tasson Estense, je izročil Sušmelju naslov komendnika za zasluge, ki jih ima pri ustvarjanju odkritega sodelovanja med obema državama in prijateljskih odnosov ob meji, kar je danes mogoče okrepiti prav v luči prijateljstva med državljani na obeh straneh meje, še posebno v perspektivi nadaljevanja odprte politike in utrjevanja miru ter plodnega sodelovanja. Na svečanosti so bili prisotni tudi goriški župan dr. Scarano in podžupan Del Ben, predstavnik občine San Vendemiano (s katero je Nova Gorica pobratena) in generalni konzul SFRJ v Trstu Štefan Cigoj. Potem ko se je predsednik Sušmelj zahvalil za prejeto odlikovanje, je pristavil, da to priznanje ni namenjeno samo njemu, ampak tudi vsem, ki so se trudili, da bi v medsebojnih in odkritih odnosih odpravili predsodke, ki so bili v preteklosti prisotni na tem območju. Sodelovanje je bilo mogoče, ker so bili tudi na drugi strani meje opazni faktorji, ki so to sodelovanje spodbujali; zaradi tega je danes možno razgovarjanje in reševanje tudi najbolj občutljivih vprašanj. Izrazil je prepričanje, da bo tudi novo vodstvo občinske skupščine v Novi Go-

rici nadaljevalo po tej poti. V teh dneh so namreč volitve novih organov in tudi predsedniško mesto bo zasedel nov kandidat (predsednik Sušmelj je bil na tem mestu dve mandatni dobi, osem let, in sedaj prepušča mesto drugemu). Čestitke je izrekel tudi goriški župan dr. Scarano, ki je izrazil prepričanje, da bo tudi nova občinska uprava nadaljevala delo po načrtani poti.

—o—

RAJONSKI SVET V ŠTANDREŽU O JAVNIH DELIH

V preteklih dneh se je rajonski svet iz Štandreža sestal dvakrat z odbornikom za javna dela goriške občine Mariom Del Benom; na dnevnem redu je bila razprava o številnih vprašanjih, ki se tičejo javnih del na območju Štandreža in ki so bila že večkrat nakazana občinski upravi; tako, na

Poravnajte naročnino!

primer, ureditev nekaterih cest, razširitev pokopališča in modernizacija nogometnega igrišča. Glavna tema srečanj pa je bila nameravana gradnja zahodne obvoznice, ki bi morala potekati tudi po štandreškem ozemlju. Gre za cesto, ki naj bi povezovala ločniški most z industrijsko cono v Štandrežu. Svetovalci rajonskega sveta so izrazili svoje odklonilno stališče do gradnje te ceste in izrekli marsikatero pomisleke glede njene upravičenosti. Še hujši problem pa bo nastal, ko bo ta cesta zgrajena in se bo povezala s priključkom na državni cesti št. 56. Po tej cestni preureditvi naj bi zaprli ul. Gregorčič, to je cesto, ki povezuje Štandrež s Sovodnjami, za katero so bile izvršene že številne razlastitve rodovitnih zemljišč. Svetovalci so se odločno uprli taki rešitvi, še posebej ob upoštevanju dejstva, da gre za ponovni poseg na dragoceno zemljo in da so današnje cestne ureditve kar zadovoljive.

Matineja v goriškem Avditoriju

V nedeljo, 3. marca, je v Avditoriju v Gorici v okviru matinej, ki jih prireja KZ »M. Lipizer« s sodelovanjem goriške občine in hranilnice nastopila neobičajna skupina »Gli ottoni di Trieste« s samostojnim koncertom, ki je prijetno presenetil. Na trobila so zaigrali priznani umetniki, učitelji na raznih glasbenih šolah

Tudi spored je bil na visoki ravni in je objemal široko glasbeno obdobje. Iz šestnajstega stoletja so podali skladbe Purcella, Susata, Gabriellija, od modernih pa dela Dukasa, Howartha in

Hazella. Podajanje je bilo barvito, razgibano in je zlasti prišlo do izraza v solističnih točkah.

Izven programa so glasbeniki odigrali še točko modernega značaja. Nastopili so z različnimi vrstami pihal, ki sestavljajo ta orkester: Elia Savino, Dorian Busechian, Luigi Cancelli, Sergio Hrovatin, Alfredo Galletti, Giuseppe Castelletti, Livio Zocchelli, Maurizio Bordini, Stelio Ritossa, Lucio Zanella in Pasquale De Giorgi. Predstavi, ki jo je napovedoval dr. A. de Nicolo, je prisostvoval tudi goriški prefekt dr. Raffaele Milizia.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nova četrta številka revije »Jezik in slovstvo«

Nova, četrta številka revije Jezik in slovstvo se začneja z voščilom urednikov profesorju jezikoslovcu Antonu Bajcu za njegovo petinosemdesetletnico.

Na prvem mestu je objavljena razprava Stefana Barbariča »Senoa in Slovenci«, tudi v spomin na nedavno umrlega hrvaškega jezikoslovca Vatroslava Kaleniča, ki je zadnje čase deloval v Sloveniji. Senoa pa je bil eden glavnih hrvaških pisateljev preteklega stoletja, znan zlasti po svojih zgodovinskih romanih in povestih. Napisal pa je tudi povest o nekem svojem prijatelju, Lovru Mahniču, ki je bil doma z notranjskega Krasa in je bil zelo nadarjen ter obetaven kot študent in kot mlad profesor, a tudi zelo neuravnovešen, prepirljiv in robot ter je končno napravil samomor. Pri Slovencih pa je znan Senoa tudi po zgodbi »Nagelj s pesnikovega groba«; mišljen je Prešernov grob. Senova je napisal tudi nekaj pesmi o slovenski alpski pokrajini in nekaj člankov o slovenski politiki — bil je namreč časnikar pri nekem hrvaškem dnevniku — vendar vedno z jugoslovansko oziroma panslovansko tendenco.

Tone Pretnar je prispeval esej »O Devovem dramskem verz«, ki pa je napisan zelo nepregledno in nekam površno. Bralec iz njega tako rekoč nič ne zve o Devovem življenju. Vinko Cuderman objavlja nekako vajo v razlagi pesmi z naslovom »Poskus interpretacije lirske pesmi z

metodo modificiranega programiranega pouka«. Kar zanimiv je prispevek oziroma referat Janeza Dolenca »Pregled potresne motivike v slovenski književnosti«. V rubriki »Slovenščina v javni rabi« pa razlaga Breda Pogorelec »pomenski obseg in rabo besede domoznanstvo, domoznanski« in meni, da bi bilo dobro, če bi jo spet začeli uporabljati. Boljše namreč nimamo za tisto, kar označuje.

Kajetan Gantar je napisal esej »Matija Murko in sodobno homeroslovje«, Franc Šrmpf pa esej »Srečko Kosovel in Tagore«. Med drugimi prispevki v reviji zasluži omembo zlasti spis znane jezikoslovca in etnografa Vilka Novaka pod naslovom »Madžarski viri Martjanske pesmarice I«, v kateri med drugim opozarja na neupoštevanje madžarskih virov za stare pesmarice na kajkavskem območju na Hrvaškem in na dejstvo, da si hrvaško jezikoslovje prehitro prisvaja take pesmarice pod izgovorom seveda, da spadajo jezikovno h kajkavskemu območju, toda kajkavska je seveda predvsem slovenščina oziroma prekmursko narečje. Pri tem se ni mogoče izogniti pripombi, kako si že od nekdaj prisvajajo številne slovenske zgodovinske in jezikovne elemente ter dogodke, ki spadajo v slovensko zgodovino, razni sosedni narodi, od Čehov in Slovakov do Nemcev oziroma Avstrijcev in Hrvatov ter seve-

dalje na 7. strani ■

»DOM« o glagolitski liturgiji v Slovenski Benečiji

Nova, februarjska številka mesečnika »Dom«, ki ga izdajajo duhovniki Slovenske Benečije, objavlja na uvodnem mestu članek v italijanščini pod naslovom »Odprtje Krščanske demokracije za vprašanje Slovencev«. List pozitivno komentira dejstvo, da se je tudi Krščanska demokracija odločila predložiti parlamentu osnutek zakona o zaščiti Slovencev. S tem je manjšinsko vprašanje postalo tudi del kulturno-politične dediščine Krščanske demokracije.

Na prvi strani najdemo tudi članek o novem katekizmu za odrasle, ki so ga januarja predstavili in širili po vsej videmski škofiji. Na drugi strani prinaša list nekaj poročil in krajših komentarjev, med drugim o smrti Karla Šiškoviča in o obisku argentinskega mladinskega zbora v naši deželi, sestavljenega po večini iz otrok izseljencev iz naše dežele.

Tretja stran je posvečena v celoti zgodovini. Nadaljuje se italijansko pisana razprava »Toponomastika Nadiških dolin«, polovico strani pa zavzema slovensko pisana razprava »Čedajski trg in Beneški Slovenci«. Obe razpravi sta zelo zanimivi in škoda je, da sta avtorja podpisana samo z začetnicama. Razprava o imenih v Nadiških dolinah je prišla že od 22. nadaljevanja in bi tako napolnila že celo knjigo. Avtor razprave o toponomastiki Nadiških dolin B. Z. je podpisan tudi pod razpravo, napisano v italijanskem jeziku, o »glagolitski liturgiji v Nadiških dolinah«. Avtor skuša razložiti, odkod izvira glagolitska liturgija v tistih krajih, in meni, da izvira še iz časa svetih Cirila in Metoda oziroma njunih u-

čencev. Razprava je izredno zanimiva in pomembna za najstarejšo slovensko zgodovino, a bo verjetno šla brez odmeva mimo slovenskega uradnega zgodovinopisja, ki zagrizeno vztraja tudi pri sto let starih tezah in sploh ne vzame na znanje nobenega novega zgodovinarskega odkritja, če ne pride od uradnih zgodovinarjev in njihovih publikacij. »Dom« pa je seveda preskromen list, zato ni verjetno, da bi njegov glas segel do izdajateljev kakih osrednjih zgodovinarskih publikacij.

V listu najdemo še nekaj drugih prispevkov, ki so zgodovinsko zanimivi, npr. o Petru Podreki.

Dolg italijansko napisan članek obravnava vprašanje, kako naj bi se poučevala slovenščina v obveznih šolah v Slovenski Benečiji. Članek je posebno zanimiv in aktualen že zaradi tega, ker ga je napisal domačin, pozanvalec razmer doma, ki se je podpisal samo z začetnicama R. R. V italijanščini je napisan tudi članek o »pozabljeni nosivki zgodovine naših dolin«, to je o slovenski ženi v Slovenski Benečiji. Članek je napisala ženska, ki se je tudi podpisala samo z začetnicama svojega imena; napisala ga je v zvezi z ženskim praznikom 8. marca. Daljši članek prikazuje manjšine na področju vzhodnih Alp. Naj omenimo še razpravo o Režiji, njenemu narečju, govorici zemlje in kruha. »Dom« pa vsebuje tudi nekaj religioznih in razvedrilnih člankov ter krajših poročil in komentarjev. Tako pomeni res zanimivo branje za vsakogar, od izobraženca do najbolj preprostega človeka. Lahko se celo reče, da se list vsebinsko dviga od številke do številke.

Kaj so hoteli nacisti na evropskem vzhodu

Nova številka revije »Slovansky prehled«, ki izhaja v Pragi, se začneja s člankom oziroma razpravo Cestmira Amorta »Fašistični teror načasno okupiranem ozemlju Sovjetske zveze«. Mišljen je seveda predvsem teror nemških nacionalsocialistov, toda Rusi rajši uporabljajo tudi za nacistični izraz fašisti, ker vsebuje beseda nacionalsocialisti oziroma nacionalsocializem tudi izraz socializem. Amortova razprava je zelo zanimiva, ker prikazuje na osnovi dokumentacije, ki so jo našli po vojni v nacističnih arhivih, kako so nameravali hitlerjanci poseliti z nemškimi ljudmi vzhodno Evropo, predvsem seveda ozemlja, ki bi jih zavzeli v vojni proti Sovjetski zvezi. To je bilo predvideno v Hitlerjevem načrtu 'Ost' (Vzhod). Nemčija bi si bila po tem načrtu po zmagi nad Sovjeti priključila Poljsko in velik del Ukrajine ter seveda Rusijo do Urala, če ne celo del Sibirije. Tamkajšnje prebivalstvo bi se moralo umakniti na sibirsko ozemlje, na katero bi bila skrčena povojna Rusija. Seveda bi Nemčiji primanjkovalo lastnih ljudi za tako veliko kolonizacijsko ozemlje, zato so hoteli nacisti uporabiti za to poleg neseljencev iz Nemčije pripadnike nemških manjšin v ostali Evropi — skupno do 250.000 — pa tudi tiste narode, ki so jih imeli za rasno najbolj sorodne Nemcem, potem ko bi jih ponemčili, seveda. To naj bi bili po nemških načrtih poleg Holandcev in Flamcev Poljaki, Slovenci, Litvanci, Letonci, Estonci, Belorusi in Francozi, ki bi odgovarjali nacističnemu rasnemu kriteriju. O tem pa naj bi bil odločal Glavni urad SS za kolonizacijo in rasne zadeve. Podroben načrt o tem je izdelal in ga poslal Himmlerju SS-Hauptsturmführer Helmuth Schubert. Himmler je nato dal svoje pripombe k temu načrtu in ga odobril. Predvideni so bili celo že stroški za uresničenje tega načrta.

Zgodovinar Amort pa navaja in osvetljuje še številne druge osnutke za kolonizacijo in ponemčenje celotne srednje in vzhodne Evrope, ki so jih sestavili razni fanatični nacisti. Nekateri teh načrtov so predvidevali odzemanje otrok staršem pri tistih narodih, ki so Nemcem rasno sorodni, kot npr. Čehom, Slovincem, Litvancem itd., da bi jih ponemčili in nemško vzgojili ter jih potem porabili za nemško kolonizacijo vzhodnoevropskih ozemelj. Načrt naj bi bil v glavnem uresničen že pred letom 1980. Nekateri teh osnutkov so bili popolnoma nečloveški. Še manj okrutnega in politično najmanj brezobzirnega je predložil voditelj norveških nacistov Vidkun Qvisting; predlagal je, naj bi ustanovili iz vzhodnih zasedenih ozemelj satelitske države ali province, katerih vlade naj bi poverili protisovjetskim emigrantom pod nemškim vrhovnim nadzorstvom.

Veselin Starčević je napisal razpravo »Kulturne spremembe v balkanskih ljudskih demokracijah v letih 1944 - 1949« V njej obširno govori o takih spremembah v Jugoslaviji, pa tudi o drugih balkanskih komunističnih državah. O kolektivizaciji v Albaniji v razdobju 1944-49 piše Pavel Hradečny, o poljedelski politiki češkoslovaške

■ dalje na 8. strani

Obetaven začetek?

■ nadaljevanje s 1. strani

slovarja, ki ga je na začetku 17. stoletja v Devinu sestavil italijanski redovnik Alasio Da Sommaripa, ter album o društvenem delovanju. Obisk in pogovor sta bila vsekakor pomembna in odposlanstvo je dostojno in častno opravilo svojo nalogo.

Predsednik Murmura je med drugim potrdil, da bo ožji odbor senatne komisije v kratkem obiskal Trst, Gorico in Videm, kjer se bo sestal s predstavniki organizacij slovenske narodne manjšine in se tako bolje seznanil z njenimi problemi.

Uvod v razpravo o zakonski zaščiti naše manjšine se torej zdi obetaven, vendar si ne smemo delati utvar, da bo vse šlo gladko, saj vemo, kako o naših zadevah sodijo drugi, gotovo vplivni ljudje in krogi.

ČETRТА ŠTEVILKA REVIIJE

»JEZIK IN SLOVSTVO«

■ nadaljevanje s 6. strani

da Italijanov. Vilko Novak je eden izmed redkih, ki ima pogum in dovolj znanja, da se temu upre. Mnogi drugi slovenski jezikoslovci, etnografi in zgodovinarji to pasivno prenašajo, pogosto tudi zato, ker so premalo podkovani v dotičnih vprašanjih in premalo preučujejo vire; omejujejo se na prepisovanje drug od drugega.

Na koncu nas revija obvesti še o delovanju Slavističnega društva Slovenije.

Žal vsebuje revija kot glasilo slovenskega jezikoslovja vse premalo prispevkov, ki bi odgovarjali njenemu poslanstvu. Vzbuja vtis, kot da je slovensko jezikoslovje na tem, da shira.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU

Dacia Maraini

ŽENSKI NA PODEŽELJU

V nedeljo, 21. marca, ob 20. uri.

V ponedeljek, 22. marca, ob 20. uri v gledališču »Forum« na Dunaju.

Nastopi goriške »OLYMPIE«

Moška D - Liga

Italcantieri — Olympia - Terpin 0:3
(12:15, 7:15, 9:15).

Olympia - Terpin: Cotič Marko in Stefan, Špacapan, Terpin, Kuštrin, Markožič, Dornik.

Goriški gostje so se morali precej potruditi predvsem v prvem setu, saj je tržiška ekipa zelo ambiciozna. Po prvi zmagi je pa šlo kot namazano. Tržičani so se vsakotoliko skušali zopertavljati s kako dobro zamišljeno akcijo, ki se je pa le redkokdaj posrečila. Olympijci so imeli namreč zelo močan blok in so predvsem z njim ukrotili nasprotnika.

Moška I. divizija

Pallavolo Suppan-Grado — Olympia - Gorica 3:0 (15:6, 15:9, 16:14).

Olympia: Pola, Cotič, Batistič, Špacapan Ivo in Simon, Sirk, Podveršič.

V nelepi in precej kratki tekmi so goriški fantje pokazali, da so zmožni marsikatero lepe akcije, da pa jim sreča ni vedno mila. Začeli so precej slabo in gladko zgubili prvi set. V drugem je bilo podobno, le proti koncu so se Olympijci ojunali. Končno so skušali nadoknaditi zamujeno v tretjem setu, ki je bil najbolj razgiban, saj so Goričani precej časa vodili.

Ženska I. divizija

Tradicart — Olympia 3:2
(15:11, 2:15, 11:15, 15:11, 15:8).

Olympia Bertolini Klara in Marija, Primožič, Perše, Vrtovec, Pozzo, Olivo, Klanjšček.

Pretekli teden so Goričanke gostovale v ledenomrzli gradiščanski telovadnici, ki slovi po svojih nizkih temperaturah. Domačinke so dobro začele, saj so vajene domačega ambience. V drugem setu pa so se Goričanke ojunale in popolnoma prevzele iniciativo ter prikovale nasprotno ekipo na 2. V tretjem setu je za goste šlo teže: morala Gradiščank je začela rasti, kar se je pokazalo predvsem v zadnjih dveh setih, s katerima so dekleta Tradicart zmagala tudi tekmo.

Prvenstvo deklic

Tradicart — Olympia 3:0 (15:12, 15:7, 15:7).
Olympia: Bertolini, Burnik, Mažgon, Olivo, Vrtovec, Klanjšček Mirjam in Fanika.

Olympia — Arci Pieris 1:3
(7:15, 16:14, 10:15, 11:15).

Olympia: Cotič R., Špacapan I. in S., Batistič L., Cotič I., Košič R., Podveršič D., Terpin O., Košič O.

Naši odbojkarji so se tokrat srečali z ekipo, ki je povprečno precej višja od njih; to jim je povzročilo težave zlasti v obrambi pod mrežo, poleg tega so zgrešili še izredno veliko število servisov, tako da nasprotniki niso bili skoraj nikoli v težavah.

Moška D - Liga

La Talpa — Olympia - Terpin 2:3

Olympia - Terpin: Špacapan, Terpin, Cotič, Dornik, Markožič, Kuštrin.

Na sobotni tekmi so fantje goriške Olympie-Terpin s težavo uklonili sicer nepremožnega gostitelja, tržaško ekipo La Talpa. Goričani so bili na igrišču precej živčni, saj je federacija začasno izključila ključnega igralca Štefana Cotiča. Zato so morali res napeti vse sile, da so dosegli zmago.

G. R.

ZGODOVINA TERORIZMA

■ nadaljevanje s 3. strani

toda noben zgodovinar ga še ni podrobneje preučil in mu poiskal vzroke, politične, socialne in psihološke. Seveda niso povsod isti, a vendar imajo vsi nekaj skupnega — sovraštvo in nestrpnost, pa tudi pomanjkanje resnične kulture.

ŠPANIJA 82

13. julija se v Urugvaju prične prvo svetovno nogometno prvenstvo. Na finalno tekmovanje se prijavi le 13 državnih reprezentanc, ki jih porazdelijo v štiri četrtfinalne skupine. V prvi igrajo Francija, Mehika, Argentina in Čile, v drugi Jugoslavija, Brazilija in Bolivija, v tretji Urugvaj, Romunija in Peru, v četrti pa Združene države, Belgija in Paragvaj. Iz Evrope torej le štiri moštva, saj je razdalja za tiste čase ogromna. Štiri evropske reprezentance so na Mundial odpotovale poldrugi mesec pred pričetkom tekmovanja, saj je pot z ladjo do Rio de la Plate res dolga.

Tekme so v celoti v Montevideu, izločilne na stadionih Pocitos in Parque Central, finalni pa na Estadio Centenario. Jugoslavija, kjer so nogometno zvezo ustanovili takoj po prvi svetovni vojni leta 1919, je prvo uradno mednarodno tekmo odigrala leto dni kasneje v Anversu in izgubila s Češkoslovaško s 7:0.

14. julija 1930 odigrajo plavi prvo tekmo Mundiala z Brazilijo in nepričakovano zmagajo z 2:1. Oba gola doseže srednji na-

padalec Bek. Jugoslavija igra tedaj v postavi: Jakšić, Joković, Mihajlović, Arsenijević, Stefanović, Djokić, Tirnanič, Marjanović, Bek, Vujadinović in Sekulić.

Tudi v drugi četrtfinalni tekmi zmagata, tokrat nad Bolivijo s 4:0. S tem se plavi uvrstijo v polfinale skupno z Argentino, Urugvajem in Združenimi državami.

26. julija je na Estadiu Centenario prva polfinalna tekma. Argentina z zgovornim 6:1 premaga Združene države. Protagonist je sloviti argentinski srednji napadalec Stabile, ki bo z osmimi goli najboljši strellec prvega Mundiala.

Podobna usoda čaka Jugoslavijo dan kasneje v drugem polfinalu z Urugvajem. Izid 6:1 za domačine, častni zadetek doseže Vujadinović. Kljub porazu v polfinalu lep uspeh za Jugoslavijo, ki je z osvojenim tretjim mestom najboljša evropska reprezentanca.

30. julija je na sporedu veliki finale med sosedoma, ki ju loči le Rio de la Plata, Argentino in Urugvajem. Zmagajo domačini s 4:2, Urugvaj pa je prvi svetovni

prvak. Naslov si pridobijo: Ballesteros, Macheroni, Mazzesu, Andrade, Fernande, Gestido, Doredo, Scarone, Castro, Sea in Iriarte.

1934 — Drugo svetovno prvenstvo v Italiji. Notranja kriza, ki že nekaj let pesti Mussolinijevo državo, sili fašistične veljake v akcijo navzven. Veliki fašistični svet je dve leti pred tem izdelal program, ki predvideva boj za odpravo reparacij in vojnih dolgov, boj za odpravo ovir pri mednarodni trgovini, boj za revizijo mirovnih pogodb in boj proti mednarodnim konferencam, kjer se le razpravlja in ne ukrepa.

V propagandistične namene pride seveda prav tudi nogomet, čeprav ima fašistična Italija večje namene — kolonije v Afriki. Obenem pa je to doba oceanskih množic na trgu Venezia v Rimu, od koder Mussolini poziva na boj proti Abesiniji po krvavih incidentih v oazi Ual-ual v Ogadenu, torej na meji z italijansko Somalijo.

Tedaj nastane parola: »Vincere«, ki bo zglasno odmevala vse do zloma fašizma. Italija se pripravljala na vojno. Tudi civilisti morajo na predvojaško, otroci, včlanjeni v balillo z lesenimi puškami, ženske v civilno sanitarno službo. Vsak od 40-ih milijonov državljanov naj bi bil pripravljen.

- Jakec, jest sm se odloču, de bom šou h brigatistam.
- Ma Mihec, kej te spet prjama? Uni bot si reku, de boš postou žurnalista, zdej pej češ postat brigatist. Jn tle? Kadu mi bo pomagau touč ta zgun? Zatu ke anga družga Mihca ne bomo dobili, zatu ke tle je treba delat. Jn kamer je treba delat, ne dobiš ledi. Ke ledje ješčejo samo tašne službe, kamer ni treba neč delat jn samo vleč plačo.
- Sej jest bom vselih ostou tle. Samo kadar mi bojo naročili za kašen atentat, bom šou jn pršu preci nazaj.
- Ma tu be blo pole asenteizem! Ma zdej so začeli preganjat tudi asenteizem; kašnega so prfina zaprli. Ni za se špasat!
- Bežji, bežji, tisto preganjanje asenteizma bo hmali pasalo jn pole bo glih taku, ku poprej. Ke ne smeš pozabet, de tudi asenteisti jemajo volivno pravico jn noben minister se ne bo upau ...
- Zastopem. Sej navsezadnje so asenteisti tudi poslanci. Tudi uani, kadar jeh kašna reč šekira, rajše ostanejo doma. Boš vidu, kaku bojo asenteisti, kadar se bo šlo za tisto globalno zaščito!

- Ben videš. Jn jest bom vselih tle u službi jn obanem brigatist.
- Ma lubi moj, premisli nomalo! Bet brigatist je lahko nevarno. Lahko te zadene tudi kašen šus. Al pej te zaprejo jn obsodejo na Buhvej kolko let.
- Jakec dragi, če češ kej velat, moreš jemet tudi kej koraže. Sej te lahko kašen ustrli, tudi če si nedoužen. Ke danes so nevarni časi. Ma pr brigatistah mi ne bo mankalo dnarja. Se zna, nomalo se bom tudi ahtau. Če me pej aretirajo, kej je pole? Lahko me bojo hmali spetili, zatu ke ne bo ta praveh dokazov jn ke bom jemu ta narbol fine avokate. Če pej bo glih nevarno, de bom obsodjen, se bom pej skesau jn — koker se reče — sodelovau s pravico. Bom reku, de mi je žou, bom ovadu še druge brigatiste, bom povedau vse naslove jn sodniki bojo prizanesljivi.
- Ma boš vselih končou u pržoni! ...
- Jn kej je pole? Kej je tu kej hudga? Bom lepu u miri brez skrbi. Za jest mi bojo dali, kvartir tudi jn prfina na obleki bom pršparau. Bom lepu gledau televizijo, jegrau na karte, vsako tolko mi bojo poslali kašno žensko za se šfograti. Če se bom lepu obnašau, bom dobu tudi dopust. Ob nedelah bom vselih lahko šou gledat partido. Zastran asenteizma me ne bo nobeden preganjau jn ne bom jemu nobeneh skrbi zastran dela. Nobeden mi ne bo reku, de sm premalo naredu. Bom živu bol komot, koker kašen državni birokrat. Za jest bom dobu ob svoji uri; vse po urniki jn u miri: skratka — zdravo žiulenje. Posebno za živce. Jn vseh let, koker mi jeh bojo sodniki prsodli, tudi ne bom naredu. Zatu ke bo pršla kašna amnistija, kašen kondono al začasna svoboda. Jest ti rečem, dragi Jakec, de ti ne zastopeš novih časov. Ti si še po starem, ku za cajta Franca Jožefa, ke so misleli, de je prožn ana grda reč. Mi napredujemo, dragi moj, mi gremo naprej.

KAJ SO HOTELI NACISTI NA EVROPSKEM VZHODU

■ nadaljevanje s 6. strani

komunistične partije pa Drahomira Kopjetkova. O socialistični industrializaciji v evropskih ljudskih demokracijah v drugi polovici petdesetih let razpravlja Bohumil Lehár. Tudi ta avtor prišteva Jugoslavijo k ljudskim demokracijam, skupaj z Madžarsko, Poljsko, Bolgarijo, Romunijo in drugimi vzhodnoevropskimi državami ter Albanijo.

Revija prinaša tudi nekaj zanimivih recenzij, v katerih presoja in v nekaterih primerih kritizira razna nova zgodovinska in druga dela, seveda z marksistično-leninističnega, filozofjskega stališča. Dolg članek pa posveča tudi češkemu univerzitetnemu profesorju Milošu Weingartu iz časa med obema svetovnjima vojnama, ki je bil strasten zagovornik enotne države Čehov in Slovkov ter takoiimenovane slovske enotnosti sploh. Iz Čehov je hotel napraviti svetovne voditelje vsega slovanstva in iz Prage kulturno središče slovanstva in težišče slavistike. Realnost je seveda brezobzirno napravila konec tem vseslovanskim sanjarijam in to je tudi zaključek razprave Milana Kudelke.

UPOKOJENCI SO ZBOROVALI

V Rimu se je v torek, 16. t. m., zbralo nad 100 tisoč upokojencev iz vse države. Zbrali so se na štirih trgih na različnih koncih italijanske prestolnice, od koder so šli v štirih sprevodih do Trga Svetega Janeza Lateranskega. Med sprevodom je moralo zdravstveno osebje dvakrat priskočiti na pomoč. Eden izmed udeležencev je umrl zaradi srčnega napada.

Vsi udeleženci so se zgnili na prej omenjeni trg, kjer so govorili sindikalni voditelji Lama, Borgomeo in Consalvo. Med korakanjem v sprevodu so upokojenci in upokojenke nosili transparente, na katerih so opozarjali na najbolj pereča vprašanja tega sloja italijanskega prebivalstva.

Brlizg sirene postane nekaj skoraj normalnega, čeprav mu še dobrih 6 let ne bodo sledili napadi.

V naših krajih se nadaljuje preganjanje Slovencev. 27. maja škvadrasti vdoro v goriško semenišče in aretirajo prof. Antona Rutarja zaradi protifašističnega delovanja. 9. julija posebno fašistično sodišče obsodi sedem primorskih Slovencev na zaporne kazni od enega do petih let, češ da so poškodovali Arnaldova spominska drevca in peli slovenske pesmi.

Na Primorskem žalostno odjekne vest o smrti generala in pesnika Rudolfa Maistra, ki je s prostovoljci ob koncu prve svetovne vojne osvobodil Maribor in slovensko Koroško. 9. oktobra je v Marseju v atentatu smrtno zadet jugoslovanski kralj Aleksander I. Karadjordjević. Tudi tu ima fašizem svoje prste.

V Franciji tedaj vzbuja vsesplošno pozornost črna Venera Josephine Baker, ki se je leta 1925 iz Združenih držav preselila v Pariz. Iz tedaj še ne toliko turistično opevanega levega brega Sene kaj kmalu najde pot v najslavnejše nočne lokale, kjer je nesporna zvezda.

Toda 1934 je predvsem leto, ko je nazizem dokončno zavlada v Nemčiji. Leto dni prej je Hitler zmagal na volitvah in

1934 — II svetovno prvenstvo

osmina finala:

Avstrija — Francija	3:2
Madžarska — Egipt	4:2
Brazilija — Španija	1:3
Italija — ZDA	7:1
Nemčija — Belgija	5:2
Argentina — Švedska	2:3
Nizozemska — Švica	2:3
Češkoslovaška — Romunija	2:1
četrfinale:	
Avstrija — Madžarska	2:1
Španija — Italija	0:0 in 0:1
Nemčija — Švedska	2:1
Švica — Češkoslovaška	2:3
polfinale:	
Avstrija — Italija	0:1
Nemčija — Češkoslovaška	1:3
finale:	
Italija — Češkoslovaška	2:1

si zagotovil 288 poslanskih mest. Spomladi 1934 se je pričelo trenje v nacistični organizaciji, predvsem pa v strankni vojski SA, katere voditelj Röhm je zahteval dokončni obračun z velenemškim kapitalom. Hitler na zahteve ni hotel pristati, saj so ga prav velekapitalisti Krupp, Thyssen in drugi podprli pri volilni zmagi. Tako na-

stopi 30. junija noč dolgih nožev, ko na Hitlerjev ukaz pobijejo v Münchnu in drugih mestih čez tisoč Röhmovih pristašev. Hitler je zdaj nesporno prvi mož v stranki, po smrti predsednika republike Hindenburga pa tudi v državi, postal je Führer in kancler.

In vendar je bilo tudi tedaj dovolj časa tudi za veselje, zabavo, smeh. Iz tega leta je slovita Rozamunda. Na besedilo Vaseka Zemana in Vladimira Timma jo je uglasbil češki skladatelj Jaromir Vejvoda. Kaj kmalu je prešla meje domovine in dosegla visoke naklade v Evropi in Ameriki.

V Sovjetski zvezi je 17. kongres boljševiske partije sklenil, da je treba odpraviti tudi zadnje kapitalistične ostanke, povečati proizvodnjo in končati kolektivizacijo na vaseh. Kongres je za opravljeno delo močno pohvalil Stalina. Prav tedaj pa so se pričela strahotna leta, leta velikih čistk in sodnih procesov. Junija je izšla odredba o zaporu celotne družine, katere član bi zagrešil državi sovražno dejanje. Decembra v sunljivih okoliščinah pade pod streli atentatorjev leningrajski partijski tajnik Kirov. Preiskavo vodi Stalin sam.

(dalje)